

Handläggare: Gunnar Söderholm
Telefon: 08 508 28 810

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2012-10-23

Svar på fråga från Katarina Luhr, m fl MP, ang eventuellt vite till EU p g a överskridande av miljökvalitetsnormer för PM10

Förvaltningens förslag till beslut

att anse Katarina Luhrs, m fl skrivelse besvarad med vad som anförs i tjänsteutlåtandet

Stockholm den 8 oktober 2010

Gunnar Söderholm, förvaltningschef

Bakgrund

Nämndens vice ordförande Katarina Luhr ingav vid nämndens sammanträde den 25 september 2012 tillsammans med övriga ledamöter och ersättare från miljöpartiet en skrivelse med följande innehåll:

”I ett svar på Länsstyrelsens begäran om anstånd med det nya åtgärdsprogrammet för luft, daterat 2012-06-28, påpekar regeringen att Sverige har fällts i EU-domstolen i ett överträdelseärende om luftkvaliteten i bl.a. Stockholm. Regeringen skriver vidare att Kommissionen har tagit ett första steg mot ett nytt överträdelseärende då luftkvaliteten i bl.a. Stockholm inte nämnvärt förbättrats. Det kan inte uteslutas att detta kan resultera i att Sverige döms till böter.

Vi har sett att regeringsföreträdare ibland uttryckt irritation över att kommunerna inte använder styrmedel som de disponerar för att förbättra luftsituationen. Vi har till och med hört att det har förekommit diskussioner mellan regeringskansliet och

Stockholm om vem som ska behöva betala eventuella böter om Sverige fälls i det nya överträdelseärendet.

Vi anser att staden ska utnyttja de instrument som staden disponerar för att förbättra luftkvaliteten redan för invånarnas skull. Vi kan dock konstatera att så inte skett tillräckligt mycket. Det framgår också av Mark- och miljödomstolens dom den 9 juli 2012 avseende överklagat beslut rörande klagomål om överskridna miljökvalitetsnormer på Hornsgatan.

Det kan vara av vikt för nämnden och andra beslutsfattare i staden att veta ifall och under vilka omständigheter staden kan behöva stå för del av eventuella böter som följd av fällande dom i EU-domstolen.

Vi vill därför att förvaltningen utreder följande:

- Har det förekommit diskussioner mellan regeringen och regeringskansliet om att Stockholm kan behöva stå för del av eventuella böter till följd av fällande dom mot Sverige i EU-domstolen angående luftkvalitet?
- Under vilka omständigheter kan staden behöva stå för del av eventuella böter?
- Finns samsyn om detta mellan regeringskansliet och staden?"

Förvaltningens svar

Har det förekommit diskussioner mellan regeringen och regeringskansliet om att Stockholm kan behöva stå för del av eventuella böter till följd av fällande dom mot Sverige i EU-domstolen angående luftkvalitet?

EU-domstolen beslöt den 10 maj 2011 (mål C -479/10) att fälla Sverige till ansvar för fördragsbrott p g a överskridna miljökvalitetsnormer för PM 10 med följande motivering: "Konungariket Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 5.1 i rådets direktiv 1999/30/EG av den 22 april 1999 om gränsvärden för svaveldioxid, kvävedioxid och kväveoxider, partiklar och bly i luften genom att ha överskridit gränsvärdena för PM10 i luften under åren 2005, 2006 och 2007 i zonerna SW 2 och SW 4 samt under åren 2005 och 2006 i zon SW 5."

Sverige hade medgett kommissionens talan i domstolen.

Ordningen var den när kommissionen väckte talan, att EU-domstolen först hade att fastställa om ett medlemsland har gjort sig skyldigt till fördragsbrott. Först

därefter kunde fråga om ett eventuellt vite – som de böter som ett medlemsland kan tvingas betala kallas om ett land brutit mot EU-fördraget - prövas. Det sker genom att kommissionen väcker talan i en ny rättegång med yrkande om att Sverige skall betala ett vite. Vitet kan vara fast, eller löpande eller en kombination av dessa. Det har bedömts att ett eventuellt vite kan komma att uppgå till mellan 2,6 och 10 m €. Efter antagandet av Lissabonfördraget kan numera vitet fastställas direkt i en fördragsbrottstalan.

Kommissionen har ännu inte inlett någon vitestalan på grund av det fastställda fördragsbrottet.

Såvitt förvaltningen känner till har några diskussioner inte förts mellan regeringskansliet och staden om vem som slutligen skall betala ett vite. Däremot har det under hand vid några tillfällen uppgetts att om Sverige skulle bli tvungen att betala ett vite, kan detta komma att överföras på de kommuner där miljökvalitetsnormen för PM10 har överskridits.

Under vilka omständigheter kan staden behöva stå för del av eventuella böter?

Ansvar för att betala ett eventuellt vite är svenska statens ensamt. EU-domstolen kan inte besluta att någon kommun skall betala hela eller delar av ett eventuellt vite.

Däremot kan naturligtvis staten på ett eller annat sätt tvinga berörda kommuner att betala. Det kan ske direkt genom att riksdagen i lag beslutar att de berörda kommunerna skall betala, eller det kan ske indirekt genom att skatteutjämnings-systemet och statsbidragen på något sätt justeras så att de berörda kommunerna i praktiken kommer att få betala en del av vitet. Om det är möjligt rent lagtekniskt eller inte kan förvaltningen inte bedöma.

Det finns dock inte några omständigheter eller rekvisit där staden på objektiva grunder blir skyldig att betala någon del av vitet. Det förutsätter ett politiskt beslut. Vilka omständigheter som statsmakten i så fall skulle anse relevanta har förvaltningen ingen uppfattning om.

Finns samsyn om detta mellan regeringskansliet och staden?

Såvitt förvaltningen känner till har frågan inte diskuterats mellan staden och regeringskansliet. Det är dessutom oklart om regeringskansliet verkligen har en

ståndpunkt redan innan en vitestalan ens är påbörjad. Det är rykten om vad som diskuteras inom regeringskansliet.

Staden har emellertid i många olika sammanhang framhållit att miljökvalitetsnormer är ett statligt ansvar och att kommunerna inte har haft lagliga möjligheter att vidta de mest effektiva åtgärderna för att minska PM10-halterna. Samma uppfattning har framförts av Sveriges kommuner och landsting (SKL).

Möjligheten att införa dubbdäcksförbud kom sent och då endast som ett förbud på enstaka gator. Förutsättningar för att ta ut en dubbdäcksavgift har börjat diskuteras inom regeringskansliet först under senhösten och först efter det att staden har påtalat att det vore den mest effektiva åtgärden för att få ner dubbdäcksandelen. Transportstyrelsens förslag om möjlighet för kommuner att införa en miljözon för lätta fordon har inte föranlett regeringen att ändra trafikförordningen eller på annat sätt föreslå någon lagändring. Tvärtom har staten genom Transportstyrelsen beviljat Taxi-bilar dispens från dubbdäcksförbudet på Hornsgatan.

Enligt förvaltningens uppfattning vore det djupt orättfärdigt om staten skulle överföra ett eventuellt vite på berörda kommuner. Kommunerna har vidtagit de åtgärder som stått till buds och har på olika sätt försökt komma till rätta med överskridandena. Situationen har också förbättrats även om det inte har varit tillräckligt.

Det torde för övrigt framgå av länsstyrelsens förslag till åtgärdsprogram för luftkvalitet att de kommunala åtgärderna är begränsade och att det på en rad områden krävs ny lagstiftning för att miljökvalitetsnormerna skall kunna följas.

SLUT